

URBANISMUL

SERIE NOUĂ

București – 550 ani
Bucharest – 550 years
Bucarest – 550 années

Șerban Popescu-Criveanu | Liviu Ianăși ||| Oliver Velescu | Klaus Vater |
Șerban Sturza | Gabriel Pascariu | Doina Cristea ||| Sorin Gabrea |
Alexandru Beldiman | Crișan Victor Popescu

Apare sub îngrijirea Registrului Urbaniștilor din România
*Published under the authority of the Register of Romanian
Urban Planners*
Édition soignée par le Registre des Urbanistes Roumains

Redactor șef / Editor in chief / Éditeur en chef
Arpad Zach

Secretar general de redacție / Secretary editor /
Secrétaire de rédaction
Adrian Abrudan

Redactor / Editor / Rédacteur
Maria Mănescu

Colegiul de redacție / Editorial College / Collège de rédaction
Șerban Popescu-Criveanu
Liviu Ianăși
Kazmer Kovacs
Alexandru M. Sandu
Gabriel Pascariu
Ileana Tureanu
Arpad Zach

Colaboratori / Collaborators / Collaborateurs
Mihai Alexandru
Marilena Uliescu

Corespondenți / Correspondents / Correspondants
Florentina Badea / Olanda
Justin Baroncea / Spania
Ion Constantinescu / Canada
Francisc Echeriu / Austria
Pietro Elisei / Italia
Katalin Pallai / Ungaria
Radu Șerban / Statele Unite ale Americii

Design și DTP / Graphic Design / Conception graphique
FABER STUDIO
(Dinu Dumbrăvician, Silvia Olteanu, Alexandra Rădulescu)

Traduceri / Translations / Traductions
Maria Mănescu

Coperta / Cover / Couverture
Piața Mare, Sibiu, România
Foto / Photo / Photographie: Arpad Zach, arhiva Arhitext /
Arhitext archive / archive d'Arhitext

Editat de / Published by / Édité par
Fundația Arhitext design
Arhitext design Foundation
Fondation Arhitext design

Produs de / Printed by / Imprimé par
Exclus Prod

Cuprins

Editorial/Editorial/Editorial

ȘERBAN POPESCU-CRIVEANU

Repere/Marks/Répères

ȘERBAN POPESCU-CRIVEANU

«Un prieten al României, P. Morand»/ «A friend of Romania, P.
Morand»/ «Un ami de la Roumanie, P. Morand»

Portret/Portrait/Portrait

IOANA IOSA

Alexandru Zamphiropol, un urbanist discret/Alexandru Zamphiropol, a
discrete urban planner/Alexandru Zamphiropol, un urbaniste discrète

Actualități/News/Actualités

Birourile Teritoriale ale Registrului Urbaniștilor din România/The
Territorial Offices of the Romanian Urban Planners/Les Bureaux
Territoriaux du Registre des Urbanistes Roumains

Planificare teritorială integrată în România

Mediu/Environment/Environnement

ALEXANDRU I. PETRIȘOR

Clădirile înalte și mediul: război sau pace?/High buildings and
environment: war or peace ?/Les tours et l'environnement: guerre ou
paix ?

Opinii juridice/Judicial opinions/Opinions juridiques

MARILENA ULIESCU

Orașul ca mediu înconjurător/The city as environment/La ville comme
environnement

Evenimente/Events/Événements

LIVIU IANĂȘI

Terenul, o avuție națională/Land, a national value/Le terrain, une
valeur nationale

MIHAELA VRABETE

Coeziunea teritorială și reforma în planificarea teritorială/Territorial
cohesion and the reforming of spatial planning/La cohésion
territoriale et la reforme de la planification territoriale

LIVIU BĂILEȘTEANU

Expansiunea urbană necontrolată/The uncontrolled urban
expansion/L'expansion urbaine pas contrôlée

ION IANOȘ, GABRIEL PASCARIU

Premisele dezvoltării spațiale durabile/The premises of sustainable
spatial development/Les prémisses du développement spatial durable

Corespondență/Correspondence/Correspondance

ALYSSA GROSSMAN

Crâmpeie de București/Bucharest pieces/Bucharest en morceaux

Peisagistică/Landscape planning/Paysagisme

CERASELLA CRĂCIUN

Macro-scape

BIANCA DICULESCU, RADU CLAUDIU GEORGESCU, DAN GRECU

Cultura urbană/Urban culture/La culture urbaine

No Comment

Glosar/Glossary/Glossaire

Orașul în derivă/The drifting City/ La Ville en dérive

Dosar/File/Dossier

București, micul «ce» ?/Bucharest, the little «what» ?/Bucarest, le petit «quoi» ?

OLIVER VELESCU

Balta Albă în istoria Bucureștiului/Balta Albă in the history of

Bucharest/Balta Albă dans l'histoire de Bucarest

KLAUS VATER, FRANCISC ECHERIU

Clădiri înalte în Viena/High buildings in Vienna/Les tours de Vienne

MIHAI PUPĂZAN

De la «orașul lui Bucur» la metropolă/The «city of Bucur», today's

Metropolis/La «Ville de Bucur» d'hier, la métropole d'aujourd'hui

LUCIAN GHELERTER

«Orașul lui Pirgu»/The «City of Pirgu»/La «Ville de Pirgu»

LIVIU CHELCEA

O antropologie a dezindustrializării/An anthropology of deindustrialization/Une anthropologie de la désindustrialisation

ȘERBAN STURDZA

Street Delivery

GABRIEL PASCARIU

Urbanism și democrație/Urban planning and democracy/Urbanisme et démocratie

DOINA CRISTEA

Bucureștii în căutarea imaginii de metropolă/Bucharest in quest for a metropolis image/Bucarest en quête de l'image de métropole

CERASELLA CRĂCIUN

Grădini pierdute ale Bucureștiului/Lost gardens of Bucharest/Les jardins perdues de Bucarest

VERA MARIN, OCTAVIA STEPAN

«Esențe tari în flacoane mici»/«Strong essence in small bottles»/«Essences fortes en petits flacons»

Proiecte/Projects/Projets

ALEXANDRU BELDIMAN

După 13 ani/13 years after/Après 13 ans

SORIN GABREA

Un concurs .../A competition.../Un concours...

CRIȘAN POPESCU

O cronologie/A chronology/Une chronologie

GHEORGHE PĂTRAȘCU

O șansă ratată/A lost chance/Une chance ratée

BUCUREȘTI – SECOLE ȘI DECADE

Acum 550 de ani, se recunoștea printr-un hrisov domnesc o primă mare operațiune constructivă realizată în legătură cu viitorul oraș, facerea cetății București. O suită de alte operațiuni, de mică sau mai mare anvergură au condus la constituirea orașului feudal. Prefacerea acestuia este un proces care a început acum 350 de ani și s-a accelerat în a doua jumătate a secolului XIX; acum 140 de ani, la începutul domniei lui Vodă Carol, a început modernizarea consistentă a orașului care a devenit astfel un șantier perpetuu. Marii creșteri a populației și construcțiilor de la sfârșitul secolului XIX i-a urmat o altă creștere masivă a populației, în perioada interbelică. Cea mai mare creștere a numărului de locuințe din oraș a avut loc însă în cei 40 de ani care au urmat anului 1950, atunci când nu se putea imagina decât construirea din fonduri de stat. Treptat, după 1950, operațiunile de dezvoltare a periferiei s-au combinat cu operațiuni mici de completare a unor fronturi de bulevarde în centrul orașului (plombele, de exemplu blocul Romarta Copiilor de pe Calea Victoriei). Acestea s-au transformat în operațiuni mai ample (de exemplu, ansamblul Sălii Palatului R.P.R. și ansamblul Gării de Nord). Orașul s-a extins cu imense cartiere de locuit (de exemplu, cartierele Drumul Taberei și Iancului-Pantelimon); dintre toate aceste cartiere, cel mai important este «titanicul» cartier Titan, fost Balta Albă. Pentru a se putea realiza noile construcții au fost necesare infrastructuri tehnice gigantice (lucrări edilitare, drumuri, transporturi, metrou); necesități de ordine socială au condus la realizarea unor zone de odihnă și agrement (de exemplu, continuarea amenajării Colentinei, Parcul Tineretului, Lacul Morii și sistematizarea Dâmboviței pe tronsonul intraurban). Alături de acestea s-au realizat infrastructuri sociale (Opera de Stat, Circul de Stat, Politehnica, Sala Polivalentă, Spitalul Municipal și altele). Intenția de a proletariza comunitatea crease deja cadrul productiv al orașului-capitală, prin organizarea marilor zone industriale. După anul 1980, voinței de a crea un oraș nou i s-a opus orașul vechi; realizarea Casei Poporului, a Pieței Unirii, a bulevardelor Victoria Socialismului și Izvor-Coșbuc au cerut și au obținut deconstrucție.

Nu avem pretenția de a analiza aici motivele acțiunilor din perioada postbelică și nici condițiile în care s-au desfășurat; trebuie însă să subliniem că toate acestea au fost finanțate de statul socialist, că aveau termene și parametri fixați prin planurile de stat și că se dezvoltau pe baza unui program elaborat de oameni de specialitate și urmărit cu consecvență.

După anul 1990, ritmul construcțiilor s-a diminuat simțitor, pentru a avea un puternic reviriment după anul 2000. S-au folosit în principal fonduri private și s-au executat în general construcții mari pe terenuri mici; am ajuns să credem că orașul București se va transforma într-un San Gimignano ceva mai mare, fără însă ca turnurile dâmbovițene să aibă virtuțile celor din celebrul oraș toscan (de altfel, dacă am căuta o proporționalitate bazată pe cifra populației, pentru a egala indicele turn/nr. locuitori de la San Gimignano, ar trebui ca în București să avem circa 2500 de clădiri înalte). Caracteristica operațiunilor urbanistice din Bucureștiul ultimelor două decenii constă în absența, dintre actori, a statului sau a primăriei orașului (spre exemplu, două mari operațiuni urbanistice contemporane, dezvoltările de la Băneasa și de la Petrom City, sunt datorate numai inițiativelor private).

Acum 15 ani, când oameni de bună intenție au încercat – cu sprijinul statului și primăriei – realizarea unor operațiuni urbanistice de amploare în jurul Casei Poporului, operațiunea nu avea scop social precizat, nu avea fonduri special alocate, nu avea program urbanistic, nu avea criterii de performanță și nu avea un motor de promovare. Astfel, rezultatul concursului care s-a desfășurat nu a putut să se constituie în operațiunea urbanistică de mare amploare dorită de organizatori; în plus, oamenii aleși sau angajați de români și oamenii aleși sau angajați de bucureșteni aveau cu totul alte idei și interese decât de a dezvolta centrul pe terenurile intrate în posesia statului.

Ne punem întrebarea dacă, după 20 de ani de la ieșirea formală din socialism, am mai putea concepe la București o operațiune urbanistică de amploare pe care să o putem urmări cu consecvență timp îndelungat (exemplul realizării cartierului Balta Albă este, probabil, cel mai pregnant). Credem că răspunsul este că vom putea imagina și începe astfel de operațiuni mai târziu, după trecerea unei alte decade.

Șerban Popescu-Criveanu

BUCHAREST – CENTURIES AND DECADES

550 years ago, a first great building operation concerning the future city was officially recognized by royal decree, the foundation of the City of Bucharest. A series of other urban operations, more or less ample, had driven to the establishment of the feudal city. Its transformation was a process beginning 350 years ago, accelerated in the second half of the XIXth century; 140 years ago, during the reign of Vodă Carol, a consistent city modernization began and, along with that, its perpetual building site condition.

The high rate of population growth and the building development at the end of the XIXth century was followed by another massive population growth in the interbellum period. The highest growth in the number of the city dwellings was registered during the forty years between 1950 and 1990, when one couldn't imagine building from other funds than the State funding. Gradually, after 1950, the urban operations on periphery development have been combined with small scale operations concerning the completion of some boulevards building fronts in the City Center (for example, the «Romarta Copiilor» building on Calea Victoriei street). These operations developed (for example, the Republic's Palace Hall – Sala Palatului R.P.R. – and the North Railway Station – Gara de Nord – ensembles). The city expanded with huge dwelling neighborhoods (for example, the «Drumul Taberei» and «Iancului-Pantelimon» neighborhoods); but the most important of all is the «titanic» Titan neighborhood, ex Balta Albă. In order to edify the new buildings, gigantic technical infrastructures have been set up (edilitary works, roads, transports, subway); as a necessity of social order, rest and leisure zones and special equipments developed (for example, the continuing of the development project of Colentina river, the Youth Park – Parcul Tineretului –, the Mill's Lake – Lacul Morii – and the development project of the intraurban sector of the Dâmbovița river course). Social infrastructures were added (the State Opera House, the State Circus, the Politechnical School, the Polivalent Hall, the Municipality Hospital and other). The intent to proletarianize the community have had already created the productive framework of the capital city, by organizing the great industrial zones. After 1980, the old city resisted the will of creating a new city; the achievement of the People's House (Casa Poporului), of the Union Place (Piața Unirii), of the boulevards of the Victory of Socialism (Victoria Socialismului) and Izvor-Coșbuc asked for deconstruction and gained it.

We don't have the ambition to analyze here the justification of actions carried on during the postbellum period or the context of their development; but we must underline that all these actions were financed by the socialist state, that they had deadlines and parameters set by the State Plans and that they developed within a programme achieved by professionals, consistently followed up. After 1990, the rates in the construction sector were low, but after 2000 they grew significantly. The funds used were mostly private and the operations consisted in edifying big buildings on small sites; we began to believe that the city of Bucharest would be transformed into a larger San Gimignano, but facing the fact that Bucharest towers don't have the virtues of the famous Tuscan city towers (besides, if we tried to find a proportional rate based on the number of population for an equal index tower/nr. of inhabitants of San Gimignano, we should have had in Bucharest appreciatively 2500 high buildings). The specificity of urban operations in Bucharest in the last two decades consists in the absence of the State and municipality as urban actors (for example, two great contemporary urban operations, the developments of Băneasa and Petrom City are private initiatives).

15 years ago, when people of good will, with the support of the State and municipal authorities, tried to achieve urban operations of great extent around the People's House, these operations did not have a declared social aim, special funding, urban programme, performance standards or a promotion system. Consequently, the competition result could not become a real great urban operation, as the organizers hoped to; additionally, the national and the local elected authorities couldn't agree on the issue of developing the City Center within the State-owned land.

We keep asking if, 20 years after the formal end of socialism, we could yet be able to conceive an urban operation of such great extent in Bucharest, to follow it up consistently for a long period (the example of the achievement of the Balta Albă neighborhood is, probably, the most edifying). We think the answer is: we could imagine and begin this type of operations later, at the end of another decade.

Șerban Popescu-Criveanu

BUCAREST – SIÈCLES ET DÉCADES

Il y a 550 ans, un décret royal reconnaissait officiellement la réalisation d'une première grande opération de construction relative à la ville future, la fondation de Bucarest. Une série consécutive d'opérations, plus ou moins étendues, ont conduit à la fondation de la ville féodale. Son devenir est un procès qui a débuté il y a 350 ans et s'est accéléré dans la seconde moitié du XIXe siècle; c'est au début du règne du roi Charles, il y a 140 ans, que la modernisation radicale de la ville a commencé, ainsi son statut de chantier perpétuel.

La grande croissance de la population et le développement des constructions enregistrées à la fin du XIXe siècle ont été suivis d'une croissance massive de la population dans la période interbelgique. La plus grande croissance du nombre de logements s'est enregistrée dans la période 1950-1990, quand on ne pouvait pas imaginer d'autre financement pour les constructions que celui de l'Etat. Graduellement, après 1950, les opérations de développement de la périphérie se sont combinées avec des opérations plus restreintes de complétion des fronts construits de quelques boulevards du centre ville (par exemple, l'immeuble de Romarta Copiilor sur Calea Victoriei). Les opérations se sont élargies (par exemple, les ensembles de la Salle du Palais de la République – Sala Palatului R.P.R. – et de la Gare du Nord). La ville s'est étendue par vastes quartiers de logements (par exemple, les quartiers de Drumul Taberei et de Iancului-Pantelimon); mais le plus important d'entre tous est le «titanique» quartier de Titan, ex Balta Albă. Pour la réalisation des constructions nouvelles, des infrastructures techniques gigantesques (travaux éditoriaux divers, voies, transports, métro) ont été mises en place; les nécessités sociales ont imposé aussi la création des zones de loisirs (par exemple, la continuation de l'aménagement des rives de Colentina, le Parc de la Jeunesse – Parcul Tineretului –, le Lac du Moulin – Lacul Morii – et l'aménagement des rives de Dâmbovița sur son tronçon intra urbain). En outre, des infrastructures sociales ont été réalisées (par exemple, l'Opéra de l'Etat, le Cirque de l'Etat, l'Ecole Polytechnique, la Salle Polyvalente, l'Hôpital Municipal et d'autres). L'intention de prolétarianiser la communauté avait déjà créé le cadre productif de la ville capitale, par l'aménagement des grandes zones industrielles. Après 1980, à la volonté de créer une ville nouvelle s'oppose la ville ancienne; la réalisation de la Maison du Peuple – Casa Poporului –, de la Place de l'Union – Piața Unirii –, des boulevards de la Victoire du Socialisme – Victoria Socialismului – ou Izvor-Coșbuc ont demandé et reçu la déconstruction.

Nous n'avons pas l'ambition de faire ici l'analyse des motivations des actions menées dans la période postbelgique ou du contexte de leur développement; on doit même souligner que tous ont été financés par l'Etat, qu'elles devaient être finalisées à terme et que leurs paramètres et termes étaient fixés par les Plans d'Etat, que leur développement était guidé par un programme élaboré et suivi soigneusement par des professionnels. Après 1990, le rythme des constructions s'est sensiblement réduit, en se redressant par le grand revirement d'après 2000. Les fonds utilisés ont été majoritairement privés et, généralement, des grands bâtiments ont été construits sur des petites parcelles; on voit la ville se métamorphoser en San Gimignano agrandi, sans que l'on puisse parler d'une similarité de vertu entre les tours locales et ceux de la ville toscane (pourtant, si on cherchait une proportionnalité basée sur le nombre de la population, pour égaler l'indice tour/nombre d'habitants de San Gimignano, on devait avoir en Bucarest presque 2500 tours). La spécificité des opérations urbaines de Bucarest des deux dernières décennies réside en l'absence de l'Etat et de la municipalité parmi les acteurs urbains (par exemple, les deux grandes opérations urbaines contemporaines, les développements de Băneasa et de Petrom City, sont le résultat des initiatives privées).

Il y a 15 ans, quand des hommes de bonne volonté ont tenté – à l'aide de l'Etat et de la municipalité – de réaliser des grandes opérations urbaines autour de la Maison du Peuple, celles-ci n'avaient pas un but précis, ne bénéficiaient pas des fonds spéciaux, d'un programme urbain, n'avaient pas des critères de performance ou un système de promotion. Par conséquent, le résultat du concours n'est pas devenu la grande opération urbaine que les organisateurs ont envisagée; en outre, les élus nationaux et les élus locaux avaient des idées et des intérêts divergents relatifs au développement du centre ville sur des terrains en propriété de l'Etat. On pose une question : Est-ce qu'on pouvait encore, après 20 ans de notre sortie formelle du socialisme, concevoir et suivre, à terme et avec constance, une opération urbaine de grande étendue à Bucarest ? L'exemple de la réalisation du quartier de Balta Albă est, probablement, le plus édificateur. Nous croyons que la réponse est la suivante : on pourrait imaginer et commencer une telle démarche plus tard, après une autre dizaine d'années.

Șerban Popescu-Criveanu